י"ט כסלו

א. כ"ק מו"ח אדמו"ר האט אמאל (אין א סוכות'דיקער שיחה[1]) געגעבן א משל אויף ענין החסידות, וז"ל:

מרגליות — פערל — געפינט מען אויפן דעק פון ים. גחלים, וואס זיי מאכן ליכטיק און ווארעם, געפינען זיך בעמקי האדמה. דער סדר אין דעם איז, אז עס דארף זיין איינער אן אנפירער, וועלכער ווייזט אן וואו צו גראבן און ווי אזוי צו געפינען די גחלים. איז אויף דער חכמה פון דעם אנפירער קענען זיך די ארבעטער פארלאזן, נאר זיי דארפן פאלגן פינקטלעך וואס דער פירער זאגט זיי. אבער פונדעסטוועגן, דעם רוח חיים וואס יעדערער דארף האבן זייענדיק בעמקי האדמה פון דעם אויר וואס מעל הארץ, אויף דעם קענען זיי זיך ניט פארלאזן אויף דעם רוח חיים וואס דער אנפירער האט. יעדער ארבעטער באדארף אליין האבן א התחברות רוח חיים פון דעם אויר וואס איז מעל האדמה און אויב ניט ווערט ער ר"ל א נופל, דאס הייסט ער בלייבט אן חיות. די זעלבע זאך איז מיט דעם וואס לאזט זיך אראפ אין וואסער צו געפינען די מרגלית, מוז ער האבן א רוח חיים פון מעל האדמה.

און דער רבי האט דאן אויסגעפירט, אז דעם נמשל קען יעדערער אליין פארשטיין: חסידות מאכט ליכטיק און ווארעם — כמשל הגחלים — נאר מען דארף זיך אראפלאזן בעמקי האדמה אויף מברר זיין כו', נאר אז מען לאזט זיך אראפ בעמקי האדמה, דארף מען זיין צוגעבונדן צו אויבן, און דאמאלסט האט מען חיות.

ב. עס איז מובן ופשוט, אז יעדער פרט אין דעם משל איז בדיוק און מתאים צום נמשל — דארף מען פארשטיין:

א) פארוואס האט דער רבי געגעבן א משל פון צוויי זאכן — גחלים שבעמקי האדמה און מרגליות שבים — און זיך ניט באנוגנט מיט איינעם פון זיי?

ב) אע"פ אז דער רבי האט אנגעהויבן מיטן משל פון „מרגליות" — איז אבער דער עיקר אריכות אין משל וועגן „גחלים": און נאך מער: אין נמשל האט דער רבי אויסגעטייטשט נאר דעם ענין הגחלים (און וועגן „מרגליות" בכלל ניט דערמאנט) — וטעמא בעי?

ס'איז א דוחק גדול צו זאגן, אז וויבאלד דער רבי האט מסיים געווען אז „דעם נמשל קען יעדערער אליין פארשטיין", האט ער זיך פארלאזט אז מ'וועט אליין פארשטיין דעם ענין המרגליות ולפרטיו אין נמשל — ווייל וועגן גחלים טייטשט ער דאך יע אויס אין נמשל (און פארלאזט זיך ניט אז מ'וועט אליין פארשטיין). דערפון איז משמע, אז דער עיקר וואס איז נוגע צו וויסן איז דאס וואס חסידות איז כמשל הגחלים.

ג) יעדער ענין וואס ברייננגט זיך אין תורה איז בתכלית הדיוק. דארף מען זאגן, אז די שייכות פון גחלים צו אדמה און מרגליות צו ים, איז ניט נאר ווייל דאס איז דער ארט וואו זיי געפינען זיך בגשמיות[2], נאר ווייל עס איז דא א

---

1) ליל ש"ק חוהמ"ס (ס' השיחות תש"ה ע' 50).

2) גם הגחלים שמתחת למי הים — הם שם חלק מהאדמה, משא"כ מרגליות והם גם חיים מהמים וממה שבמים וכו'.

שייכות פנימית אין תוכן צווישן זיי. דארף מען פארשטיין: וואס איז די שייכות אין תוכן צווישן גחלים צו אדמה, און מרגליות — צו ים?

ג. דער חילוק צווישן אדמה און ים איז מבואר בכ״מ, מען פארשטייט עם פון דעם חילוק צווישן די נבראים שע״פ האדמה און די ברואים שבים[3]:

ס׳איז דאך „הכל הי׳ מן העפר"[4] — אלץ איז באשאפן געווארן „מן הארץ"[5] — און נבראים זיינען מקבל זייער חיות מן הארץ („ארץ ממנה יצא לחם"[6]), אבער פונדעסטוועגן זעט מען ניט (לאחרי שנברא הנברא) קיין קישור וחיבור צווישן די נבראים מיט דער אדמה;

משא״כ די ברואים שבים — דגים, איז כשפורשים מן הים מיד הם מתים[7], זיי מוזן זיך געפינען במקור חיותם.

וואס דערפאר שטייט[3], אז „ים" איז א משל אויף די עולמות וואו דער כח אלקי (וואס איז זיי מהוה מחי׳ ומקיים) איז מאיר בגילוי, אזוי אז די נבראים פילן ווי זיי מוזן שטענדיק זיין צוגעבונדן צו מקור חיותם אויב ניט פארלירן זיי זייער מציאות וקיום; וואס דערפאר ווערן די עולמות אנגערופן „עלמין סתימין", ווייל די מציאות וישות פון די עולמות איז „צוגעדעקט", מכוסה אין זייער מקור (ע״ד ווי דגים שבים);

משא״כ „ארץ" איז א משל אויף די עולמות וואו די נבראים פילן ניט דעם כח אלקי וואס באשאפט זיי (זיי פילן ניט זייער קשר מיט מקור חיותם); און דער־פאר ווערן זיי אנגערופן „עלמין דאת־גליין" — זייער מציאות איז „אנט־פלעקט", זיי פילן זיך אלס א זאך פאר זיך.

און דאס איז אויך די נקודת הביאור אין די צוויי זאכן אין משל — גחלים שבאדמה און מרגליות שבים — ווייל די פעולה פון חסידות אין נפש האדם טיילט זיך, בכללות, אין צוויי: א) אין „גליא" שבאדם — בחי׳ „אדמה" שבו, ב) אין „סתים" שבאדם, בחי׳ „ים" שבו[8], כדלקמן.

ד. ווער מען דאס פארשטיין בהקדם פון די הסברות אויף דעם וואס חסידות איז נתגלה געווארן בדורות האחרונים דוקא. דלכאורה, אכשור דרא — בתמי׳[9]. ומהן:

א) אזוי ווי דער חושך הגלות ווערט אלס גרעסער[10], דארף מען האבן א העכערן אור אויף צו קענען איבער־קומען דעם חושך[11]. און דערפאר האט מען מגלה געווען נשמתא דאורייתא, וואס זי איז מעורר און מגלה די טיפערע, באהאלטענע כחות פון דער נשמה (סתים דנשמתא).

---

3) בהבא לקמן ראה בארוכה לקו״ת צו יד, ב ואילך. שער האמונה פנ״ב (פד, א ואילך). סה״מ תרנ״ט ע׳ קמה ואילך. סה״מ תרע״ח ע׳ רנד ואילך. ועוד.

4) קהלת ג, כ.

5) ב״ר פי״ב, יא.

6) איוב כח, ה.

7) ראה ע״ז ג, סע״ב. וראה ברכות סא, ב. חולין קכז, א.

8) ראה לקו״ת ר״פ שמיני ע״ד שני מיני צדיקים, אותם שעבודתם ברוחניות ונק׳ „נוני ימא", ואותם שעבודתם בגשמיות. ע״ש באורך. ולהעיר ג״כ מהמשך שיחת כ״ק מו״ח אדמו״ר (שם בהתוועדות שלאח״ז — ליל שמע״צ) ע״ד „גוף און נשמה פון חסידות".

9) בהבא לקמן ראה גם לקו״ש חט״ו ס״ע 281 ואילך. ועוד.

10) ראה סוטה מט, א: בכל יום כו׳.

11) קונטרס עה״ח פי״ג. ועוד.

ב) אזוי ווי מען האלט שוין ביים סוף פון זמן הגלות, ווען מ'דארף זיך מכין זיין צו דער גאולה העתידה לבוא — און א הכנה דארף דאך זיין מעין פון דער זאך צו וועלכער מ'איז זיך מכין — איז געגעבן געווארן א „מעין" און א „טעימה" פון דעם גילוי דלעתיד[12] [ע"ד ווי עס שטייט אין כתבי האריז"ל[13] (און עס ווערט אראפגעבראכט להלכה אין מגן אברהם[14] ושו"ע אדה"ז[15] — בעל הגאולה והשמחה) אז ערב שבת דארף מען פארזוכן פון די מאכלים פון שבת („טועמי' חיים זכו"[16])].

פון די חילוקים צווישן די צוויי הסברות איז[17]:

לויטן ערשטן טעם, אז חסידות באווארנט פון חושך הגלות — איז דאס פארבונדן מיט די כחות הגלויים שבאדם[9], וועלכע פירן די מלחמה מיט'ן גלות, זיינען כובש גופו ונפשו הבהמית וחלקו בעולם, דורך חסידות ווערט אין זיי אריינגעגעבן א תוקף (פון פנימיות וסתים הנשמה) אויף צו קענען בייקומען חושך העולם, אפילו דעם חושך כפול ומכופל פון דורות האחרונים.

משא"כ לויט'ן צווייטן טעם, אז חסידות איז א „טעימה" פון דעם גילוי דלעתיד — איז דאס ניט אן ענין פון באווארענען זיך פון חושך (שזה נעשה בדרך ממילא), נאר כדי צו פאראייניקן זיך מיט אלקות (שזה מתאים להידוע[18], אז לעת"ל וועט זיין די עבודה ניט „לברר בירורין" — ווארום „ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ"[19] — נאר בלויז עליות מחיל אל חיל אין קדושה גופא). וואס דאס איז פארבונדן מיט סתים דנשמתא[8] מצד עצמה, וואס זי איז אין זאך, כביכול, מיט סתים דקוב"ה[20] (ישראל וקוב"ה כולא חד).

און וויבאלד אז דער ערשטער ענין, צו באווארענען זיך פון חושך, איז א הכרח גמור אין עבודת האדם לקונו — בלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר אין דער שיחה הנ"ל „ניט ווערן א נופל ר"ל . . אן חיות" — דערפאר ווערט דער ענין אין חסידות צוגעגליכן צו „גחלים וואס זיי מאכן ליכטיק און ווארעם", ענינים הכרחיים אין לעבן פון מענטשן, וכדלקמן;

משא"כ די פעולה פון חסידות אין סתים דנשמתא בפני עצמה — ווערט צוגעגליכן צו מרגליות, דערפאר וואס בזמן הגלות איז ניט דאס דער ענין של הכרח (כ"כ), נאר א זאך וואס מאכט דעם מענטשן שענער (כמשל המרגליות).

און דאס איז דער טעם פארוואס דער עיקר אריכות אין דער שיחה איז וועגן גחלים און ניט וועגן מרגליות, ווייל דער ענין אין חסידות איז מוכרח אין עבודת האדם איצט לכל לראש.

ה. דער ביאור אין דעם בפרטיות:

אין דעם ענין הגחלים זאגט דער רבי

---

12) ראה בארוכה שיחת י"ט כסלו תרס"ג (בספר השיחות תורת שלום) ד„י"ט כסלו הוא פנימיות הגאולה" (וראה שם ע' 26). וראה לקולוי"צ אגרות ע' רכד (נת' בלקו"ש חט"ז ע' 199 הערה 56).

13) שער הכוונות ענין טבילת ערב שבת. פע"ח שער יח רפ"ג. ובמט"מ (סי' תח) ושל"ה מס' שבת (קלב, סע"ב) הובא זה „מצאתי בשם הירושלמי".

14) או"ח סר"נ סוסק"א.

15) שם סעיף ח.

16) שעה"כ ופע"ח שם. מט"מ ושל"ה שם (מירושלמי).

17) להעיר גם מלקו"ש חט"ז (ע' 169) ע"ד החילוק דמן ושליו.

18) אגה"ק סו"ס כו (קמה, א־ב). ובכ"מ.

19) זכרי' יג, ב.

20) ראה זח"ג עג, א.

צווי׳ ענינים: „זיי מאכן ליכטיק און ווארעם״ — וואס דער צד השווה פון די צווי׳ זאכן איז:

ווארעמקייט — (דער סימן אויף) חיות — און ליכטיקייט, זיינען ניט מוסיף קיין נייע פרטים אין א זאך, נאר זיי טוען אויף אז די זאך גופא (וואס איז דא פון פריער בשלימותה) זאל ווערן ווארעם (לעבעדיק) און ליכטיק.

ועד״ז איז תורת החסידות[21]: חסידות האט ניט מוסיף געווען ח״ו קיין נייע ענינים אין תורה — אין תורה איז ניט שייך קיין שינוי, גרעון אדער תוספת[22]; אויך פאר גילוי תורת החסידות איז גע־ווען דער קיום כל התרי״ג מצות בשלימות. מען האט אבער געדארפט האבן — ווען אין וועלט איז געווארן קעלטער און פינסטערער, ביז א גאר גרויסע קעלט און חושך — א גילוי פון לעבעדיקייט און ווארעמקייט און ליכטי־קייט אין דער עשי׳.

וואס דאס איז דער ענטפער אויף דער שאלת אחדים: מעשה אבותינו בידינו און זיין זיידע (פאר דעם גילוי הבעש״ט ותורת החסידות) איז אויסגעקומען אן לימוד החסידות — ער אליין ווייס אבער אז בא זיין זיידען איז געווען ווא־רעמער און ליכטיגער (ושלא בערך), און אזוי אין זיין גאנצען דור — (איכשר דרא בתמי׳).

ובדוגמת הראי׳ וההחלטה[23]: וויבאלד אז בתקופת תמוז דארף ער ניט הייצען דעם אויוועו און דארף ניט פארמאכען די טיר און פענצטער צום גאס — וועט ער אזוי טאן אלעמאל אויך בתקופת טבת.

חסידות, דורך דעם וואס זי איז מגלה די פנימיות הנשמה פון א אידן, האט זי אריינגעטראגן חיות און אור אין אלע עניני תומ״צ. און דאס איז פון די הויפט הדגשות פון תורת החסידות, אז עבודת ה׳ מוז זיין מיט חיות ושמחה[24], און לאידך גיסא, הדגשת הסכנה פון העדר ואפילו חלישות החיות, די סכנה פון קרירות ח״ו (וואס איז דער סימן און היפך פון חיים ר״ל)[25].

דער חיות אין עבודת ה׳ קען אבער זיין אפגעמאסטן, לויט דעם טבע האדם. ע״ד יעדער בעל חי וואס האט דאך חיות (ואדרבה, דער חיות פון כו״כ בע״ח איז מיט מער חמימות ווי פון מין המדבר), אבער דער חיות פון א בע״ח איז לויט זיין טבע[26] — ער קען ניט טאן אנדערש פון זיין טבע.

דער אויפטו פון א אידן[26], איז (ניט נאר וואס ער איז ווארם און אויך ווארם צו א צווייטן אידן, נאר) וואס ער האט בכח צו מאכן ליכטיק ביי זיך: צו זען בעין שכלו — „החכם עיניו בראשו״ בההוא דשריא על רישא[27] — (ניט ווי אים און ארום זיך ווילט זיך, נאר) ווי עס דארף זיין, און טאן אזוי אפילו ווען דאס איז ניט לפי טבעו, ואפילו היפך טבעו.

ווי די גמרא זאגט[28], אז עס קען זיין

21) ראה אגה״ק דכ״ק אדמו״ר (מהורש״ב) נ״ע (נדפסה בקונטרס ומעין ע׳ 17. היום יום בתחלתו) „י״ט כסלו . . אור וחיות נפשנו ניתן לנו״ (נת׳ בלקו״ש ח״ב ע׳ 463 ואילך).

22) רמב״ם הל׳ יסודי התורה רפ״ט. ועוד.

23) בנוגע לציבור בנ״י (דציבור אינו מת (הוריות ו, א) והוא אותו הציבור) אלא שהזמן נשתנה מתמוז לכו׳.

24) ראה תניא פכ״ו ואילך. ובכ״מ.

25) ראה ד״ה זכור תרצ״ד (בסה״מ קונטרסים ח״ב) בתחלתו, ובדרושים ע״ד עמלק — של רבותינו נשיאינו בארוכה.

26) ראה לקו״ש ח״ו ע׳ 112 ואילך.

27) קהלת ב, יד. זח״ג קפז, א.

28) חגיגה ט, ב. תניא פט״ו. תו״ח ויקהל תקפח, ב ואילך. ועוד.

איינער וואס זאל זיין אפגעהיט אין אלע רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת, און טוט זיי מיט חיות — און פונדעסטוועגן ווערט ער אנגערופן "לא עבדו"[29], דערפאר וואס ער טוט ניט היפך טבעו.

כדי ס'זאל זיין "עושין רצונו של מקום", מוז זיין די עבודה פון "בכל מאדך"[30], טאן העכער פון די מדידות והגבלות פון זיין טבע, וואס דאס ווערט דורך דעם וואס ס'איז "ליכטיק".

אזוי ווי די צוויי ענינים פון ווארעמ־קייט און ליכטיקייט זיינען אן ענין פנימי אין סדר העבודה פון תומ"צ — דערי־בער (ווי כ"ק מו"ח אדמו"ר זאגט אין דער שיחה) "דארף זיין איינער אן אנ־פירער וועלכער ווייזט אן" דעם סדר העבודה[31],

וואס דאס זיינען רבותינו נשיאינו בכל דור ודור, וואס גיבן ארויס דעם סדר העבודה — צוזאמען מיט דער נתינת כח — ווי מ'זאל זיך דערווארעמען און מאכן ליכטיק ביי זיך און ארום זיך: און "אויף דער חכמה פון דעם אנפירער קענען זיך די ארבעטער פארלאזן, נאר זיי דארפן פאלגן פינקטלעך וואס דער פירער זאגט זיי".

ו. אויף דערויף איז דער רבי מוסיף נאך אן ענין אין דער שיחה: "אבער פונדעסטוועגן דעם רוח חיים וואס יעדערער דארף האבן . . אויף דעם קענען זיי זיך ניט פארלאזן אויף דעם רוח חיים וואס דער אנפירער האט. יעדער ארבעטער באדארף אליין האבן א התחברות רוח חיים כו'":

מען קען דאך מיינען, אז וויבאלד מען פארלאזט זיך אויף דער חכמה פון דעם אנפירער און מ'דארף אים פאלגן פינקטלעך כנ"ל, איז גענוג די מסירת הרצון אליין

— ווי איינער האט אמאל גע־טענה'ט, מ'זאל אים אנשרייבן יעדן פרט פון אל"ף ביז תי"ו וואס ער דארף טאן און ער וועט אלץ פאלגן ווייל ער האלט ביי מסירת הרצון. אבער אליין הארע־ווען און טראכטן וויל ער ניט —

זאגט מען, אז צוזאמען מיט דער מסירת הרצון, מוז מען האבן א גאנצע, א קומה שלימה, מיט חב"ד (שכל) חג"ת (מדות) און נה"י (עשי') [נאר די קומה שלימה דארף מען "איינשפאנען" צו דורכפירן דעם רצון המשלח, צו "פאלגן פינקטלעך וואס דער פירער זאגט"].

און דאס איז וואס דער רבי זאגט אין דער שיחה, אז בנוגע דעם רוח חיים וואס יעדערער דארף האבן קען מען זיך ניט פארלאזן אויף דעם רוח חיים וואס דער אנפירער האט — ניט ווי די שיטה[32] "צדיק באמונתו יחיי"[33], אל תקרי יחי' אלא יחי', אז מען פארלאזט זיך אויפן צדיק אז ער וועט מחי' זיין[34] — נאר יעדערער באדארף אליין האבן א התחברות רוח חיים.

אין פשוט'ע ווערטער: מען מוז האבן א קביעות עתים בכל יום ויום אין לימוד החסידות, און ניט א לימוד בשטחיות, נאר טאקע הארעווען אויף צו פאר־שטיין חסידות כו', ביז מ'וועט פילן ביי זיך אז מ'האט געהארעוועט.

29) מלאכי ג, יח.

30) ברכות לה, ב ובחדא"ג מהרש"א שם. לקו"ת שלח מב, ג. ועוד.

31) עייג"כ תניא בהקדמה.

32) ראה לקוטי דיבורים ח"א קמא, ב. ועוד. ולהעיר מסד"ה להבין ענין קליפות של הצדוקים (מאה שערים מ, ב. סה"מ תקס"ה ע' קסב).

33) חבקוק ב, ד.

34) ראה אגה"ק סי' זך וביאורו.

און דאָס מוז טאַקע זיין בכל יום ויום ממש. מען קען זיך ניט פאַרלאָזן אויף דעם וואָס ער איז מלא וגדוש און קען אַזויפיל און אַזויפיל מאמרים ובעל פה, אָדער אפילו אויף דעם וואָס ער האָט אָט ערשט נעכטן געהאָרעוועט אויף אַ מאמר חסידות — נאָר מען מוז מאַכן די התחברות מיטן רוח חיים בכל יום ויום מחדש. ווייל אין חיים איז ניט שייך קיין הפסק[35]:

און ווי ס'איז אין חיות כפשוטו: ווען איינער וועט טענה'ן אַז ער וויל זיין אַ חי זונטיק און דינסטיק, נאָר אינצווישן — מאָנטיק — וויל ער זיך אָפּרוען פון חיות — פאַרשטייט מען דאָך אַז דעמאָלט איז ח"ו ניטאָ דער דינס־טיק...

און דער עיקר דאַרף מען געדענקען — אַז דאָס מיינט מען טאַקע אין פועל ממש און טאַקע אים ממש. און ניט ווי ער איז געווען נעכטן, נאָר ווי ער איז היינט אויפגעשטאַנען אינדערפרי און מ'האָט אים מחזיר געווען די נשמה מחדש — חדשים לבקרים[36] — דאַרף ער פונדאַסניי מחדש זיין דעם קשר מיטן רוח חיים[35], דורך אַ קביעות אין לימוד החסידות, מיט אַ נייעם חשק ביז — ווי איינער וואָס לא למד מימיו.

און דורך דעם וועט די עבודה במשך כל היום זיין מיט וואַרעמקייט און ליכטיקייט כדבעי[37].

ז. דאָס אַלץ איז דער ענין ה„גחלים" שבחסידות, וואָס איז פאַרבונדן מיט בחי' „אדמה" — גליא שבאדם. די גחלים געפינען זיך טאַקע בעמקי האדמה, וואָס ווייזט אויף פנימיות האדם — אָבער דאָך, איז דאָס עמקי האדמה.

און דערפאַר איז די עבודה ניט שולל לגמרי אַז דער אדם העובד זאָל זיך אַעפ"כ פילן אַלס אַ מציאות פאַר זיך. ער איז טאַקע עובד ה' מיט אַ חיות גדול, און נאָך מער — ער איז זיך משנה און טוט היפך טבעו ורגילותו, העכער פון זיינע מדידות והגבלות, אָבער נאָך דעם אַלעם איז ער „יש מי שאוהב"[38]. זיין מציאות איז „בהתגלות" — ער קאָכט זיך אין עבודת ה', ביז צו אַ קאָך של־מעלה ממדידה והגבלה.

דערנאָך איז אָבער דאָ דער העכערער ענין אין חסידות — צו אויפטאָן דעם ענין פון „אתכסייא" — אַז אַ איד זאָל זיין אינגאַנצן „צוגעדעקט" און אַריינ־געטאָן ביז איבערן קאָפּ[39] במקור חיותו, אין אלקות. ביז וואַנעט אַז ער איז ניט קיין מציאות פאַר זיך.

וואָס דאָס ווערט דורך לימוד פנימיות התורה, די מעיינות שבתורה, וואו אלקות גיט זיך אַרויס באופן גלוי. וכמבואר בכ"מ[40], אַז אין נגלה דתורה קען זיין, ווי די גמרא זאָגט, לא ברכו בתורה תחילה (ברכת „נותן התורה" כאָטש ס'איז דאָ חביבות התורה[41]) מען פאַרגעסט אויף (ברכת) נותן התורה ח"ו, משא"כ אין פנימיות התורה פילט זיך אלקות (כאָטש מען נעמט ניט צו די

35) נוסף על זה שמכיון שיצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום (סוכה נב, סע"א. קידושין ל, ב) צריך להמשיך בכל יום אש שלמעלה (לקו"ת ר"פ תצא).

36) איכה ג, כג. שו"ע אדה"ז או"ח (מהד"ק) ריש סי' ד.

37) ראה כתובות סז, א.

38) ראה תניא פל"ה (מד, סע"א ואילך).

39) ראה רמב"ם סוף הל' מקואות — ברמז ענין טבילה (אותיות ביטול – סדור קנט, סע"ד) — „והביא נפשו במי הדעת הטהור".

40) ראה קונטרס עה"ח פי"א. ועוד.

41) נדרים פא, א ובר"ן שם (מרבינו יונה) ש„ודאי עוסקין היו בתורה תמיד". וראה גם ב"ח לטאו"ח סמ"ז.

בחירה, ובמילא קען מען מגרה זיין ח"ו דעם יצה"ר על עצמו און לערנען פנימיות התורה אין אן אופן בלתי רצוי).

און דורך דעם וואס מ'לערנט חסידות בשופי, ווערט מען „צוגעדעקט" אינ־גאנצן און ארייגעטאן אין ג־טלעכ־קייט, מעין ווי עס וועט זיין לעתיד לבוא, ווען „מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים"[42].

און וויבאלד דאס איז ניט אן ענין פון עשי' בפועל — מ'געפינט עד"ז ודוגמתו אויך בנגלה דתורה לימוד התורה פון „יגדיל תורה ויאדיר"[43], אין וועלכן ס'איז ניטא קיין נפק"מ אין מעשה בפועל, דער לימוד איז נאר „דרוש וקבל שכר"[44] — דערפאר ווערט עס צוגעגליכן צו „מרגליות", וואס זיינען ניט קיין ענין הכרח לגמרי — א מענטש קען אפלעבן א לעבן אן מרגליות.

ח. במה דברים אמורים אז מ'קען אויסקומען אן מרגליות, איז דאס נאר ווען מען בלייבט אין די אייגענע ד' אמות.

בשעת אבער מען דארף זיך שטעלן לפני המלך, און ניט ווי דער מלך גע־פינט זיך בשדה, נאר ווי ער איז בהיכל מלכותו, חדר לפנים מחדר[45] — דע־מאלט איז ניט גענוג אז מ'זאל האבן אלע לבושים בשלימות (אפילו — לבושים פון אן עשיר), נאר מען מוז האבן אויך תכשיטים ומרגליות, און אזעלכע וואס זיינען צוגעפאסט פאר איינעם וואס דארף זיך שטעלן לפני המלך — און אויב ניט, איז ניט נאר וואס עס פעלט א פרט, נאר עס רירט אן בכבוד המלך[46].

ועד"ז איז אין נמשל: דאס וואס לימוד החסידות אלס אן ענין פאר זיך (צוליב דעם ענין פון „דע את אלקי אביך"[47]) איז ניט געווען אזא[48] הכרח איז אין פריער־דיקע דורות, איידער עס האבן זיך אנגעהויבן די לעצטע הכנות צו ביאת המשיח, ובמילא איז ניט געווען אזא הכרח אין „מרגליות".

בשעת אבער מ'האלט בא „הנה זה עומד אחר כתלנו"[49] — אט אט קומט משיח וואס בביאתו איז קץ שם לחושך און עס הויבט זיך אן די גאולה האמיתית והשלימה, וואס ענינה איז (כמבואר בכמה מקומות[50]) די „נישואין" כביכול פון אידן מיטן אויבערשטן, אז עס וועט נתגלה ווערן ווי אידן זיינען איין זאך כביכול מיטן אויבערשטן („והיו לבשר אחד"[51]), ישראל ומלכא בלחודוהי[52] — דארף מען זיך דאך גרייטן באופן המתאים דערצו: מען דארף האבן די „מרגליות"[53] מיט וועלכע מען „גייט צו

---

42) ישעי' יא, ט. וראה רמב"ם בסיום וחותם ספרו יד החזקה: ולא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד, ולפיכך יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כפי כח האדם שנאמר כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

43) ישעי' מב, כא. חולין סו, ב.

44) סוטה מד, א. וש"נ.

45) עיין לקו"ת ראה לב, ריש ע"ב.

46) ע"ד עבודת כהן מחוסר בגדים.

47) דה"א כח, ט.

48) ראה המצויין לקמן הערה 57 ע"ד גודל הכרח לימוד פנימיות התורה.

49) שה"ש ב, ט. וראה „קול קורא" לכ"ק מו"ח אדמו"ר (נדפס ב„הקריאה והקדושה" סיון תש"א, אגרות קודש שלו ח"ה ע' שסז) דמפרש זה על משיח.

50) שמו"ר ספט"ו. לקו"ת שה"ש מח, א־ב. סידור קלא, ג. קלח, ג ואילך. ועוד.

51) בראשית ב, כד.

52) ראה זח"ג לב, א.

53) ואף שכ"ק מו"ח אדמו"ר לא האריך בהשיחה בענין המרגליות — ה"ז מפני שאז עדיין לא הי' סמוך כ"כ לזמן הגאולה. משא"כ עתה כו'.

דער חופה" מיטן מלך מלכי המלכים הקב"ה[54]. — מען מוז לערנען חסידות ובשופי.

ט. דאס איז אויך דער ענטפער[55] צו די וואס טענה'ן: אמת טאקע אז חסידות איז א גוטע זאך וכו', ואדרבה — דאס איז אן ענין וואס ווערט צוגעגליכן צו מרגליות — אבער ער יאגט זיך ניט נאך מרגליות. אים איז גענוג אז זיינע „לבושים" (מחשבה דיבור ומעשה של תרי"ג מצות התורה[56]) זיינען בשלימות, און ער האט תכשיטים אויך. אבער „מרגליות" פעלט אים ניט אויס!

דארף מען וויסן, אז נוסף צו דעם וואס עס איז א דין אין שו"ע, א חיוב צו לערנען פנימיות התורה (ווי אלע חלקי התורה)[57], און נאך מער — מצד דעם חושך פון עקבתא דמשיחא מוז מען האבן דעם לימוד החסידות כדי אז די לבושים זאלן זיין גאנץ, כנ"ל — איז דער סדר (פון ניט יאגן זיך נאך „מרגליות") האט געהאט אן ארט אין פריערדיקע דורות. איצט אבער, ווען „הנה[58] זה עומד אחר כתלנו", דארף מען זיך גרייטן זיין גרייט „גיין צו דער חופה" מיטן מלך מלכי המלכים הקב"ה: איז וואס הייסט — ער יאגט זיך ניט נאך מרגליות?!

אין זהר[59] שטייט, אז בזמן הגלות זיינען אידן ווי א כלה וואס געפינט זיך אין „שוקא דבורסקי", וואס מצד דער גרויסער אהבה צו זיין כלה, איז דער חתן — דער אויבערשטער — מוותר אויף דעם ריח רע של שוקא דבורסקי — הגלות, און גייט דארט וואו די כלה, אידן זיינען.

דאס איז אלץ א סדר פון זמן הגלות. איצט איז געקומען די צייט ווען עס דארף זיין „דאלאי גלות!" (אויס גלות), נאך זייענדיק אין מצרים איז „לכל בנ"י הי' אור במושבותם"[60], זיין גרייט צו דער גאולה האמיתית והשלימה — איז וואס הייסט אז מען גרייט זיך צו דער „חופה" מיט לבושים וועלכע זיינען גענוג ווען די גאס איז א שוקא דבורסקי . . .

און דורך דעם וואס מען גרייט זיך כדבעי צו דער „חופה" מיטן אויבערשטן, מיט א ריבוי פון מרגליות — מען פארפלייצט די וועלט מיט לימוד החסידות „כמים לים מכסים" — איז דאס גופא מזרז און ממהר[61] אז מ'זאל פראוועז בפועל די שמחה גדולה פון די

---

54) שזהו ג"כ מה שהפליג בזהר (ח"ג צח, א־ב) ע"ד ענין התכשיטי כלה שהוצרך להיות במ"ת — דיום חתונתו הוא יום מ"ת (רש"י שה"ש ג, יא).

55) נוסף על הנ"ל ס"ה.

56) תניא רפ"ד.

57) ראה פס"ד ברור בהל' ת"ת לאדה"ז (פ"א ס"ד) שכל נפש צריכה לעסוק גם בחלק הסוד שבתורה (עיי"ש עד היכן הדברים מגיעים). וראה אגה"ק סכ"ו בשם האריז"ל• דדוקא בדורות אלו מצוה לגלות זאת החכמה. וראה קו"א ד"ה להבין מ"ש בפע"ח (קנו, ב). וראה בארוכה ע"ד הכרח לימוד פנימיות התורה — קונטרס עה"ח פי"ג ואילך. מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר ב„התמים" ח"א (ע' כה [יד, א]) ואילך. אגרות קודש שלו ח"י ע' שסח ואילך). קונטרס תורת החסידות ולימוד החסידות לכ"ק מו"ח אדמו"ר. ועוד.

58) הנה — לשון שמחה (ספרי קרח יח, ח הובא בפרש"י עה"ת שם).

59) ס"פ בחוקותי.

60) בא י, כג.

61) כהבטחת מלכא משיחא להבעש"ט, דכשיפוצו מעינותיך חוצה קא אתי מר (אגה"ק דהבעש"ט — נדפסה בסו"ס בן פורת יוסף. כתר שם טוב בתחלתו. ועוד).

•) ראה הקדמת הרח"ו לשער ההקדמות — הועתקה בהוספות לקונטרס עה"ח הנ"ל.

נישואין[62] צווישן אידן מיטן אויבערשטן — מ׳וועט זען בעיני בשר ולמטה מעשרה טפחים ווי ישראל וקוב״ה כולא חד, ישראל ומלכא בלחודוהי, ובמהרה בימינו ממש.

(משיחת שמחת בית השואבה תשכ״א)

62) ע״פ המבואר בפנים תומתק השייכות דשיחה זו ל(זמן אמירתה —) חג הסוכות — כי סוכה היא בדוגמת חופה (פרדס ש׳ ערה״כ ע׳ סוכה), ולכן היא זמן שמחתינו (וראה לקו״ת ברכה (צו, א) דז׳ ימי הסוכות הם דוגמת ז׳ ימי המשתה — שאז מוכרחים תכשיטי כלה).

י״ט כסלו ב

א. די גאולה פון אַלטן רבי׳ן בי״ט כסלו איז געווען ביום השלישי בשבוע, ווי ער שרייבט במכתבו הידוע[1], אַז אין „יום שהוכפל בו כי טוב י״ט כסלו . . וכשקריתי[2] בספר תהלים בפסוק פדה בשלום נפשי . . יצאתי בשלום״[3].

וויבאַלד דער אַלטער רבי אַליין איז מדגיש אַז זיין גאולה איז ביום השלישי שהוכפל בו כי טוב — איז פאַרשטאַנדיק בפשטות, אַז דער תוכן פון דער גאולה די״ט כסלו האָט אַ שייכות צום תוכן פון יום השלישי[4] בשבוע.

ב. וי״ל נקודת הביאור בזה:

עס איז ידוע[5], אַז „יפוצו מעיינותיך חוצה״ — הפצת תורת החסידות — האָט זיך בעיקר אָנגעהויבן „נאָך פעטערבורג״, ד.ה. — נאָך דער גאולה פון י״ט כסלו.

און דערפאַר, כשם ווי מען געפינט ביי מתן תורה בכלל, אַז עס איז פאַרבונדן מיט דעם מספר פון שלש — ובפרט בנוגע לזמן: מ״ת איז געווען „ביומא תליתאי בירחא תליתאי״[6] — עד״ז איז געווען ביים גילוי פון פנימיות התורה בי״ט כסלו[7], אַז עס איז געווען:

(א) אין חודש כסלו, וואָס איז דער ירחא תליתאה פון תחלת השנה[8], (ב) ביומא תליתאה — ביום השלישי בשבוע.

די הסברה בזה — י״ל[9]:

דער אויפטו פון מ״ת איז, וואָס דעמולט איז בטל געוואָרן די גזירה פון עליונים לא ירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים[10], עס האָט זיך אויפגעטאָן דער חיבור פון „עליון״ מיט „תחתון״; און דאָס איז מרומז אין דעם ענין פון „שלישי״: „ראשון״ ווייזט אַז עס איז (מלכתחלה פאַראַן) נאָר איין זאַך; „שני״ ווייזט אויף פירוד[11] — צוויי באַזונדערע זאַכן (ווי קודם מ״ת, אַז „עליון״ און „תחתון״ זיינען געווען צוויי באַזונדערע זאַכן); און „שלישי״ ווייזט אויף דעם חיבור פוןביידע צוזאַמען.

וואָס דערפאַר איז תורה ענינה „שלום״, ווי דער רמב״ם שרייבט[12] אַז „כל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם״ — און תורה נקראת „שלום״[13] ווייל דער ענין פון „שלום״ איז חיבור פון צוויי (הפכים).

1) נדפס ב„אגרות קודש״ אדה״ז (קה״ת תש״מ) סי׳ לח. וש״נ.

2) י״ג וכשהיינו קורא!

3) כלשון הכתוב. וי״ג לשלום וראה ברכות בסופה.

4) ראה לקוטי לוי״צ אגרות ע׳ ריט ואילך (ע״ד הקבלה).

5) תורת שלום ע׳ 112 ואילך.

6) שבת פח, א.

7) להעיר מהידוע בשם כ״ק אדמו״ר (מהורש״ב) נ״ע, די״ט כסלו הוא מ״ת דפנימיות התורה (ראה „התמים״ חוברת ב׳ ע׳ צד (188)). וראה לקוטי לוי״צ שם ע׳ רכג ואילך.

8) ראה לקוטי לוי״צ שם ע׳ ריט. לקו״ש ח״א ע׳ 25. ח״ד ס״ע 1251 ואילך.

9) ראה גם לקו״ש ח״ב ע׳ 301 ואילך. ובכ״מ.

10) שמו״ר פי״ב, ג. תנחומא וארא טו.

11) ע״ד ש„בראשית ברא גו׳ (ביום השני) ויבדל גו׳״ (בראשית א, ז. וראה ב״ר פ״ד, ו. פרש״י עה״פ).

12) בסוף הל׳ חנוכה — ע״פ ספרי נשא ו, כו (מ״מ שם). וראה גיטין נט, ב (אוה״ת משלי ע׳ תקנג). וראה לקו״ש ח״ח ע׳ 349 ואילך, שי״ל שמקורו דהרמב״ם הוא בבמדב״ר שצוין בהערה הבאה.

13) כ״ה הלשון בלקו״ת מטות (פו, ב). ובכ״מ. וראה גם ערה״כ לבעל סה״ד ע׳ שלום. ובבמדב״ר פי״א, ז: שלא נמשלה התורה אלא בשלום. ובמדרש לקח טוב ר״פ קדושים: אין שלום אלא תורה.